

Betænkning

over forslag til lov om ændring af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner.

(Afgivet af undervisningsudvalget den 25. maj 1976).

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder. Undervisningsministeren har i forbindelse hermed skriftligt besvaret en række spørgsmål fra udvalget.

Udvalget har modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Alternativlisten, Historisk Institut, Aarhus Universitet,

Professor Hans Bekker-Nielsen, Odense Universitet,

Danmarks Ingeniørakademi,

Danmarks Lærerforening,

Det Juridiske Studenterråd ved Århus Universitet,

En kreds af professorer ved de højere uddannelsesinstitutioner ved professorerne Søren Egerod, B. Gomard og P. C. Mathiesen,

Lektor i fysiologi, Arne Givskud, Aarhus Universitet,

Professor, dr. phil. Henrik Glahn,

Lektor, cand. mag. Niels Martin Jensen,

Universitetslektor Anders Iversen, Aarhus Universitet,

Konsistorium ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole,

Konsistorium ved Danmarks farmaceutiske Højskole,

Konsistorium ved Odense Universitet,

Konsistorium ved Aarhus Universitet,

Københavns Tandlægehøjskole,

Københavns universitet, universitetets rektor,

Lærermøder af studienævnene på Danmarks tekniske Højskole,

Rektoratet ved Danmarks tekniske Højskole,

Rektorkollegiet,

Rektor ved Handelshøjskolen i København,

Rektor ved Københavns Tandlægehøjskole,

126 Udvalgenes betænkninger m. m.

Repræsentantskaberne for Danmarks Lærerhøjskole's afdelinger i provinsen, Sammenslutningen af tværpolitiske studentorganisationer,

Lektor, mag. art. Torben Schousboe og Aarhus universitet, musikvidenskabeligt institut.

Et *flertal* (socialdemokratiets, venstres, det radikale venstres, det konservative folkepartis og kristeligt folkepartis medlemmer af udvalget) tilslutter sig, at der nedsættes et hurtigtarbejdende udvalg med opgave i henhold til følgende:

»Da den nugældende lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner blev vedtaget, var man klar over, at der ville kunne opstå problemer i forbindelse med den ved loven etablerede tostrengede kompetencefordeling mellem fakultets- eller fagråd (samt institutråd) på den ene side og studienævnene på den anden side. Det var imidlertid ikke muligt på forhånd at finde frem til lovbestemmelser eller organer, der var egnede til at sikre samarbejdet mellem de to administrative linier, selv om den vedtagne lov nok giver visse muligheder for at imødegå ulemper ved en sådan kompetencefordeling.

I den tid, styrelsesloven har virket, er det blevet yderligere klart, at de nævnte problemer bør underkastes en nærmere granskning med henblik på at finde veje til at sikre dispositionernes saglige karakter og retskraftige udformning samt at sikre en rimelig og saglig afvejning af hensynene til studietilrettelæggelsen og ressourceforbruget. Endvidere at hensynet til særlig fagkyndighed tilgodeses på passende måde.

Med henblik herpå nedsættes af undervisningsministeren et udvalg bestående af 3-5 rektorer for højere uddannelsesinstitutioner – eller personer med tilsvarende baggrund.

Det er udvalgets opgave at foretage en nærmere analyse af de nævnte problemer og at fremsætte forslag til deres løsning.

Herudover har udvalget til opgave at identificere andre problemer, der har relation til de højere uddannelsesinstitutioners undervisnings- og forskningsvirksomhed samt administration, og som er opstået i forbindelse med styrelseslovens ikrafttræden. Eksempelvis kan nævnes hensynet til en rimelig sikring af særlig fagkyn-dighed, hvor en sådan er påkrævet. Udvalget anmodes ligeledes om at stille forslag om så-danne problemers løsning.

Udvalgets beretning forudsættes at have form af en samlet redegørelse fra medlemmerne, ligesom udvalget anmodes om at fremlægge sine forslag i lovsform med tilhørende bemærkninger, således at forslag til lov om ændring af styrelsesloven i givet fald umiddelbart derefter kan udformes. Om fornødent kan der fremlægges alternative forslag.

Udvalget er bemyndiget til, i det omfang det måtte finde behov herfor, selv at rette henvendelse til institutioner, organisationer, enkeltpersoner m. v., ligesom udvalget vil kunne inddrage henvendelser, det måtte modtage, i sine overvejelser.

Udvalgets forslag forventes at foreligge senest den 1. januar 1977.

Parallelt med ovennævnte udvalgsarbejde foretages et udredningsarbejde i ministeriet med henblik på en vurdering og eventuel ændring af valgreglerne.

Flertallet ønsker at understrege, at det nævnte udvalgsarbejde og den deraf eventuelt følgende revision kan resultere i kortere funktionstid for valgte efter eksisterende lov og efter bestemmelserne i de af ministeren stillede ændringsforslag.«

I bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 2 (om oprettelse og nedlæggelse af institutter ud fra landsplanmæssige hensyn), anfører ministeren bl. a.:

»Man forudsætter ved den foreslåede ændring, at et sådant initiativ kun tages i særlige tilfælde og kun i forbindelse med landsplanmæssige overvejelser. Det forudsættes endvidere, at der enten foreligger indstilling fra de faglige landsudvalg eller fra planlægningsrådet

for forskningen, eller at ministeren indhenter udtalelser fra disse.«

Flertallet henstiller, at ministeren, forinden der ud fra de nævnte landsplanmæssige hensyn oprettes eller nedlægges institutter, drøfter spørgsmålet med folketingets undervisningsudvalg.

Flertallet indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse* med de af undervisningsministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) anser det for særdeles nødvendigt, at der gennemføres en gennemgribende og omfattende ændring af loven om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner, jfr. lovforslag nr. 72 af 14. november 1975.

Det er mindretallets opfattelse, at de foreliggende *petitesseændringsforslag* vidner om en totalt manglende vilje til konstruktivt at løse de omsiggribende styrelsesproblemer på vore universiteter og højere læreanstalter.

Nedsættelsen af det ovenfor omtalte udvalg er endnu et klart eksempel på, at flertallet tydeligvis ikke fatter, at problemers løsning kræver resolut handling og ikke klares ved anvendelse af den her anvendte og indtil bevidstløshed misbrugte »kommissionsmetode«.

Mindretallet indstiller derfor lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Et *andet mindretal* (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) kan tilslutte sig den opfattelse, at det er nødvendigt at foretage en vurdering af de hidtil indvundne erfaringer med hensyn til styrelseslovens virkning, og at der derfor nedsættes et hurtigt arbejdende udvalg med denne opgave for øje, men må udtrykke betænkelighed ved den af flertallet foreslåede sammensætning af udvalget og ved udvalgets kommissorium. Efter mindretallets opfattelse burde ikke blot rektorer, men også repræsentanter for de tre grupper studerende, det teknisk-administrative personale og lærere deltage i udvalgsarbejdet.

Mindretallet kan tilslutte sig flertallets henstilling til ministeren om, »at ministeren, forinden der ud fra de nævnte landsplanmæssige hensyn oprettes eller nedlægges institutter, drøfter spørgsmålet med folketingets undervisningsudvalg.«

Mindretallet kan ikke medvirke til de foreslåede ændringer af valgreglerne til de styrende organer og indstiller derfor lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Et *tredje mindretal* (centrum-demokraternes medlem af udvalget) kan støtte tanken om, at der nedsættes et hurtigtarbejdende udvalg med de skitserede opgaver, men finder, at fristen til 1. januar 1977 er for lang i betragtning af det vægtige materiale, der allerede foreligger.

Mindretallet mener, at der er behov for en hurtig, gennemgribende ændring, hvorunder centralstudienævnene nedlægges og deres kompetence overføres til de i § 11 og § 12 omtalte råd, jfr. forslag til folketingsbeslutning nr. XXI. Mindretallet vil arbejde herfor ved en kommende revision og ønsker allerede nu centralstudienævnene valgt ved forholdstalsvalg og muligheden for at foretage opdeling i repræsentationsområder afskaffet.

Mindretallet stiller de under nr. 1 og nr. 2 nævnte ændringsforslag. Herefter indstiller mindretallet lovforslaget til *vedtagelse* med de under nr. 1, 2, 6 og 7 stillede ændringsforslag.

Et *fjerde mindretal* (venstresocialisternes medlem af udvalget) er modstander af forslaget som helhed såvel som de dele af det, der nu pilles ud til separat vedtagelse efter pres fra Moderate Studenter/STS.

Mindretallet mener ikke, den foreslåede valgmetode er sagligt begrundet. Sammenholdt med den gældende, St. Lagüe'ske opgørelsesmetode vil der blive tale om en klar favorisering af mindretal, og det er naturligvis også den politiske hensigt. Mindretallet er også modstander af ændringen af de økonomiske tilskudsregler (nr. 6), som ligeledes skal støtte Moderate Studenter/STS og gennemhulle den hidtidige ordning, hvorefter studenterrådene ved de højere uddannelsesinstitutioner har fungeret som de studerendes enhedsorganisation.

Endelig vender mindretallet sig imod, at undervisningsministeren tillægges øgede beføjelser vedrørende oprettelse og nedlæggelse af institutter (nr. 2). Det er klart, at også disse beføjelser kan bruges politisk, f. eks. til nedlæggelse af institutter, hvor der foregår kontroversiel forskning og undervisning. Samtidig er der tale om en yderligere udhuling af de højere uddannelsesinstitutioners selvstyre, som i det hele taget er under nedbrydning i disse år. Mindretallet er modstander af den voksende og stadig

mere detaljerede centrale styring af uddannelse og forskning.

Mindretallet kan ikke støtte ministeren i nedsættelse af det foreslåede udvalg. Man ønsker ikke at medvirke til at reducere studienævnenes beføjelser eller ændre deres sammensætning. Studienævnene har stort set på udmærket og fagkyndig vis administreret studierne, men mindretallet er naturligvis klar over, at visse studienævn har truffet visse afgørelser, som folketingsflertallet ikke gouterer. Nu skal flertallet altså imødekommes ved nedsættelse af et eksklusivt rektorudvalg med et tendentøst kommissorium.

På denne baggrund indstilles lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling. Blandt ændringsforslagene kan mindretallet kun stemme for nr. 6 og nr. 7.

Ændringsforslag.

Til § 1.

Af et *mindretal* (Arnfast (CD)):

1) Efter nr. 2 indsættes som nyt nummer:
»01. I § 19, stk. 2, affattes 1. punktum således:

»Stk. 2. Medlemmer til de centrale studienævn vælges altid ved forholdstalsvalg inden for hovedområdet.«

2) Efter nr. 2 indsættes som nyt nummer:
»02. § 20 affattes således:

»§ 20. Reglerne for valgrettens udøvelse fastsættes af undervisningsministeren. Valgmåden skal være forholdstalsvalg mellem lister. Ved udregning af mandaternes fordeling anvendes den d'Hondtske metode.«

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (Camre (S), Jens Kristian Hansen (S), Robert Pedersen (S), Winnie Russell (S), Søgaard (S), Brixtofte (V), Brøndsted (V), Brøndlund Nielsen (V), Tove Nielsen (V), Svend Haugaard (RV), Gerda Møller (KF) og Chr. Christensen (KrF)):

3) Efter nr. 2 indsættes som nyt nummer:

»03. § 20, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Valg til konsistorium foregår altid som forholdstalsvalg. Repræsentanterne for de enkelte valggrupper i de råd, der er nævnt i §§ 11 og 12, træffer for hvert valg inden for deres område afgørelse om den valgmåde, der

skal finde anvendelse. Dog skal der afholdes forholdstalsvalg, hvis krav herom fremsættes af én af repræsentanterne eller af et antal valgberettigede inden for en valggruppe svarende til en fjerdedel af antallet af valgberettigede for hvert mandat. Der kan indgås liste- og/eller valgforbund mellem grupper og/eller kandidater.«

4) Nr. 3 affattes således:

»3. § 20, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Repræsentanterne for de enkelte valggrupper i konsistorium og i de i §§ 11 og 12 nævnte råd træffer for hvert valg inden for deres område afgørelse om en eventuel opdeling af de valgberettigede i repræsentationsområder. Såfremt det inden for en valggruppe kræves af én af repræsentanterne eller et antal valgberettigede svarende til en fjerdedel af antallet af valgberettigede for hvert mandat, skal hvert område ved forholdstalsvalg være på enten 3 mandater eller et antal deleligt med 3. Kan antallet af mandater ikke deles med 3, holdes valget uden repræsentationsområdeopdeling. Ved mandatfordelingen imellem repræsentationsområderne kan der tages hensyn til såvel antallet af valgberettigede inden for området som til interessen i, at faglige eller andre anskuelser er repræsenterede.«

5) Efter nr. 3 indsættes som nyt nummer:

»04. § 20, stk. 4, affattes således:

»Stk. 4. Begæringen efter stk. 2, 3. pkt., og stk. 3, 2. pkt., skal senest 30 dage før valgets afholdelse af enten én af repræsentanterne eller af 5 valgberettigede skriftligt indgives til rektor og skal i sidste tilfælde være ledsaget af personlige underskrifter fra det antal personer, der er nævnt i stk. 2 og 3.«

6) Nr. 4 udgår.

7) Nr. 5 udgår.

Bemærkninger.

Til nr. 1.

Ændringsforslaget skal sikre, at valg altid skal ske ved forholdstalsvalg.

Til nr. 2.

Ændringsforslaget skal sikre, at der sker et direkte valg til råd og konsistorium. Ved anvendelsen af den d'Hondtske metode fremfor den Lagüe'ske sikres, at der står et rimeligt antal vælgere bag de valgte.

Til nr. 3-7.

Ændringsforslagene indebærer, at valg til konsistorium altid skal afholdes som forholdstalsvalg,

at forholdstalsvalg ved valg til andre styrende organer ikke alene som hidtil kan kræves afholdt af et antal valgberettigede svarende til en fjerdedel af antallet af valgberettigede inden for en valggruppe for hvert mandat, men også skal afholdes, hvis blot en af repræsentanterne kræver det,

og at der på tilsvarende måde også af en enkelt repræsentant kan stilles krav om, at eventuelle repræsentationsområder skal være på 3 eller antal deleligt med 3, således at opdeling i repræsentationsområder bortfalder, hvis det samlede mandattal ikke kan deles med 3.

Herved vil mindretalsbeskyttelsen i langt mindre grad end hidtil være betinget af en undertiden ret omfattende underskriftindsamling.

Som følge af disse realitetsændringer har man af praktiske grunde ændret systematikken i § 20, således at reglerne om valgmode er samlet i stk. 2 og reglerne om opdeling i repræsentationsområder i stk. 3.

Brixtofte (V). Brøndsted (V). Brøndlund Nielsen (V). Tove Nielsen (V).

Halvgaard (FP). Eva Rothenborg (FP). Chr. Christensen (KrF), Arnfast (CD).

næstformand.

Camre (S). Jens Kristian Hansen (S). Robert Pedersen (S). Winnie Russell (S).

Søgaard (S). Svend Haugaard (RV), Kristine Heltberg (SF).

formand.

Steen Folke (VS). Gerda Møller (KF).